
Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2017 r.

Sytuacja na rynku kredytowym

wyniki ankiety do przewodniczących komitetów kredytowych

IV kwartał 2017 r.

Podsumowanie wyników ankiety

Kredyty dla przedsiębiorstw

Polityka kredytowa: niewielkie złagodzenie kryteriów, największe w segmencie kredytów długoterminowych dla MSP; zaostrzenie niektórych warunków polityki kredytowej: skrócenie maksymalnego okresu kredytowania, zwiększenie wymagań dotyczących wkładu własnego oraz podniesienie marży kredytowej.

Popyt na kredyt: brak zmian popytu.

Oczekiwania na IV kwartał 2017 r.: zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie MSP; pojedyncze banki oczekują wzrostu popytu.

W III kwartale 2017 r. po raz pierwszy od końca 2015 r. banki jako przyczynę złagodzenia polityki kredytowej wskazały poprawę sytuacji gospodarczej.

Kredyty mieszkaniowe

Polityka kredytowa: nieznaczne zaostrzenie kryteriów; złagodzenie niektórych warunków udzielania kredytów: obniżenie pozaodsetkowych kosztów kredytu.

Popyt na kredyt: spadek popytu.

Oczekiwania na IV kwartał 2017 r.: brak zmian polityki kredytowej oraz oczekiwany przez pojedyncze banki wzrost popytu.

W III kwartale 2017 r. istotny wpływ na politykę kredytową banków miała konieczność dostosowań do ustawy *o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami*.

Kredyty konsumpcyjne

Polityka kredytowa: zaostrzenie kryteriów oraz złagodzenie większości warunków udzielania kredytów.

Popyt na kredyt: wzrost popytu.

Oczekiwania na IV kwartał 2017 r.: zaostrzenie polityki kredytowej, wzrost popytu oczekiwany przez pojedyncze banki.

W III kwartale 2017 r. po raz trzeci z kolei do zaostrzenia polityki kredytowej w segmencie kredytów konsumpcyjnych przyczyniły się kwestie regulacyjne.

Wstęp

Celem ankiety jest określenie kierunku zmian polityki kredytowej, tj. kryteriów i warunków udzielania kredytów, a także zmian popytu na kredyty w polskim systemie bankowym. Kryteria udzielania kredytów są rozumiane jako ustalone przez bank minimalne standardy zdolności kredytowej, jakie musi spełnić kredytobiorca, aby uzyskać kredyt. Warunki udzielania kredytów są to cechy umowy kredytu uzgadniane przez bank i kredytobiorcę, w tym marża odsetkowa, pozaodsetkowe koszty kredytu, maksymalna kwota kredytu, wymagane zabezpieczenia i maksymalny okres kredytowania.

Ankieta została skierowana do przewodniczących komitetów kredytowych banków. Uzyskane odpowiedzi mogą nie uwzględniać stanowiska innych pionów banku niż pion kredytowy. Ankieta została przeprowadzona na przełomie września i października 2017 r. wśród 27 banków, których łączny udział należności od przedsiębiorstw i gospodarstw domowych w portfelu sektora bankowego wynosi około 89%.

Agregacja danych, które posłużyły do prezentacji wyników, polegała na policzeniu ważonych struktur procentowych odpowiedzi oraz procentu netto, czyli różnicy między strukturami obrazującymi przeciwne tendencje. Zgodnie z przyjętą metodyką, słowa określające ilość (większość, połowa, znaczący, istotny odsetek banków, etc.) odnoszą się do ważonych struktur procentowych, a nie do liczby banków. Wyrażenie „większość banków” należy więc rozumieć jako „ważona aktywnością większość banków”. Szczegóły dotyczące metodyki obliczeń przedstawiono w załączniku nr 1.

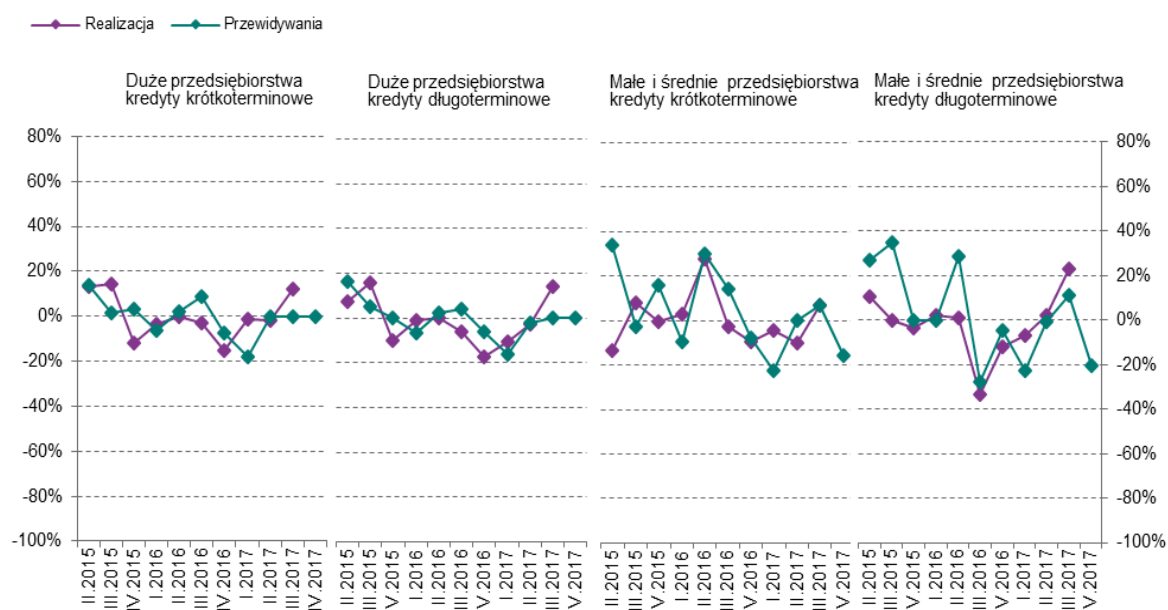
Jeżeli nie zaznaczono inaczej, przytaczane w tekście liczby, oznaczające banki raportujące daną zmianę polityki kredytowej bądź popytu na kredyt, odnoszą się do procentu netto.

Poniżej przedstawiono tendencje w zakresie stosowanej przez banki polityki kredytowej oraz kształtowania się popytu w III kwartale 2017 r., jak również przewidywania banków na IV kwartał 2017 r.

Kredyty dla przedsiębiorstw

W III kwartale 2017 r. ankietowane banki w niewielkim stopniu złagodziły kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Największe złagodzenie miało miejsce w segmencie kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw (procent netto około 23%).

Wykres 1. Kryteria udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

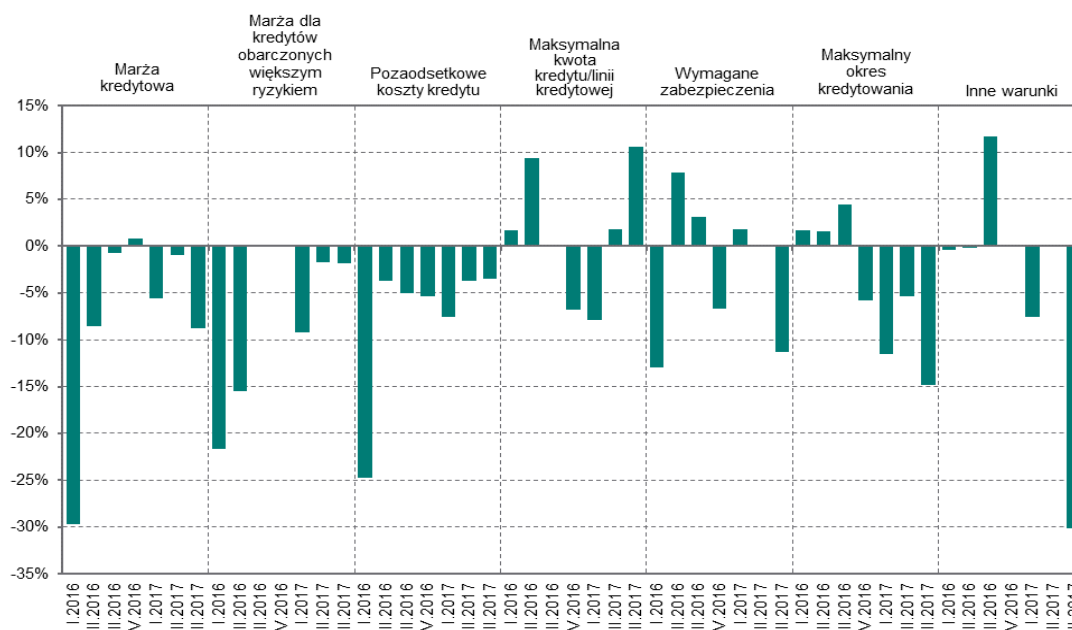

Uwaga: wykresy zawarte w niniejszym opracowaniu przedstawiają procent netto. Dodatnią wartość procentu netto należy interpretować jako złagodzenie polityki kredytowej lub wzrost popytu na kredyty, a ujemną wartość procentu netto – jako zaostrzenie polityki kredytowej lub spadek popytu na kredyty. Szczegółowy opis metodyki obliczeń zawiera Załącznik 1.

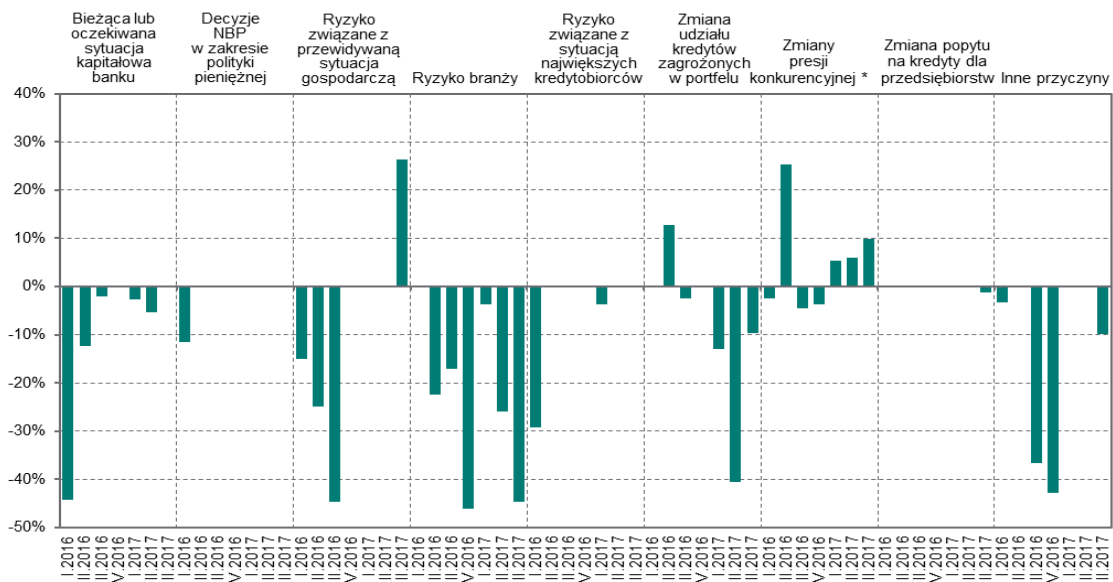
Kolejny kwartał z rzędu ankietowane banki zaostrzyły niektóre warunki polityki kredytowej (zob. wykres 2). Banki skróciły maksymalny okres kredytowania, zwiększyły wymagania dotyczące wkładu własnego oraz podniosły marżę kredytową (procent netto odpowiednio około -15%, -11% oraz -9%). Ponadto niektóre banki wskazały na zaostrzenie innych warunków niewskazanych w ankiecie, tj. zaostrzenie polityki kredytowej w zakresie finansowania rolników indywidualnych (procent netto około -30%). Jednocześnie niektóre banki zwiększyły maksymalną kwotę dostępnego kredytu (procent netto około 11%). Pozostałe warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw nie zmieniły się istotnie.

Banki, które złagodziły politykę kredytową w III kwartale 2017 r., uzasadniały to głównie poprawą sytuacji gospodarczej (procent netto około 26%, zob. wykres 3). Natomiast do zaostrzenia warunków kredytowych w opinii ankietowanych banków przyczynił się głównie wzrost ryzyka związanego z kredytowaniem podmiotów z niektórych branż (budownictwo, branża rolnicza) oraz pogorszenie jakości kredytów dla przedsiębiorstw w tych bankach (procent netto odpowiednio około -45% oraz -10%, zob. wykres 3).

Wykres 2. Warunki udzielania kredytów dla przedsiębiorstw

Wykres 3. Przyczyny zmian polityki kredytowej

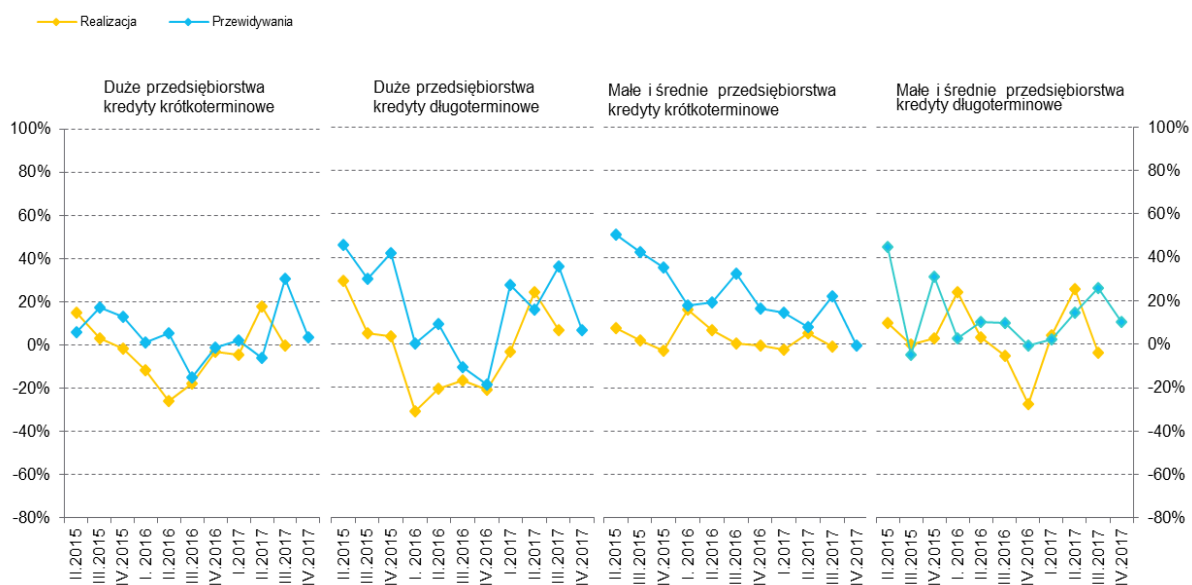
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W III kwartale 2017 r. banki nie odczuły istotnej zmiany popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa na kredyty (zob. wykres 4).

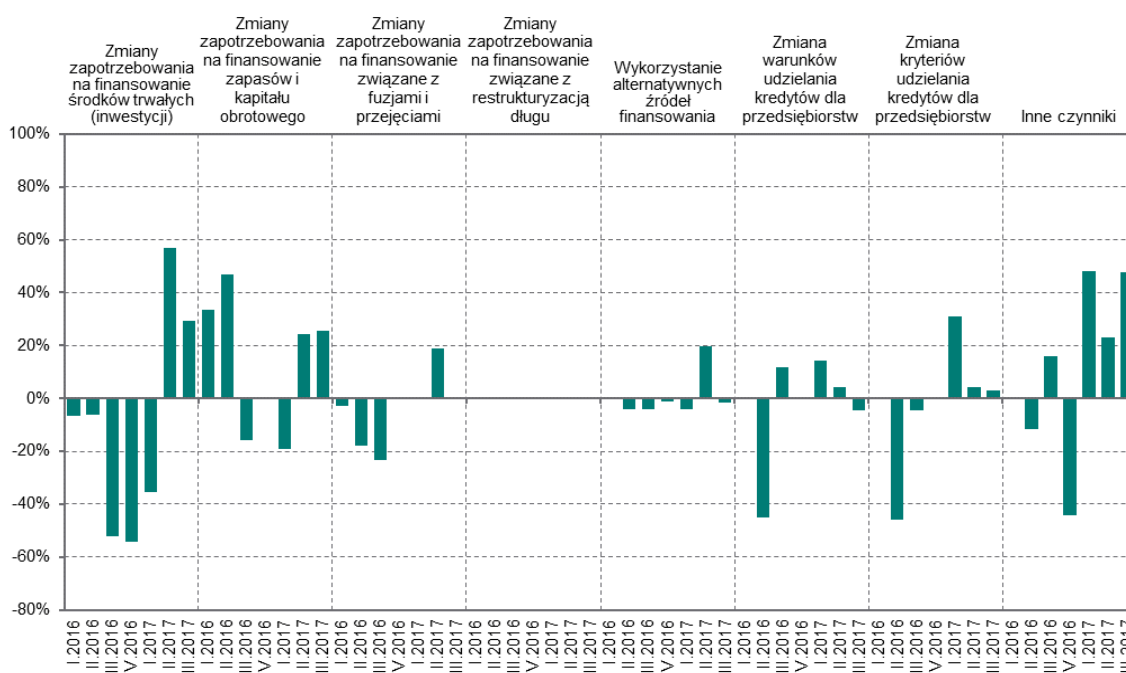
Wykres 4. Popyt na kredyt dla przedsiębiorstw

Banki, które odczuły wzrost popytu na kredyty dla przedsiębiorstw, uzasadniały go głównie większym zapotrzebowaniem na finansowanie inwestycji przedsiębiorstw (procent netto około 29%) oraz wzrostem zapotrzebowania na finansowanie zapasów i kapitału obrotowego (procent netto około 26%, zob. wykres 5). W opinii niektórych banków do wzrostu popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa przyczyniły się również inne czynniki nieuwzględnione w ankiecie tj. możliwość skorzystania z dotacji unijnych oraz poszerzenie oferty banku (procent netto około 48%).

Na IV kwartał 2017 r. banki przewidują zaostrzenie polityki kredytowej w segmencie kredytów dla małych i średnich przedsiębiorstw (zob. wykres 1). Jednocześnie pojedyncze banki oczekują wzrostu popytu, zwłaszcza w segmencie kredytów długoterminowych dla małych i średnich przedsiębiorstw.

Wykres 5. Przyczyny zmian popytu na kredyt dla przedsiębiorstw

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

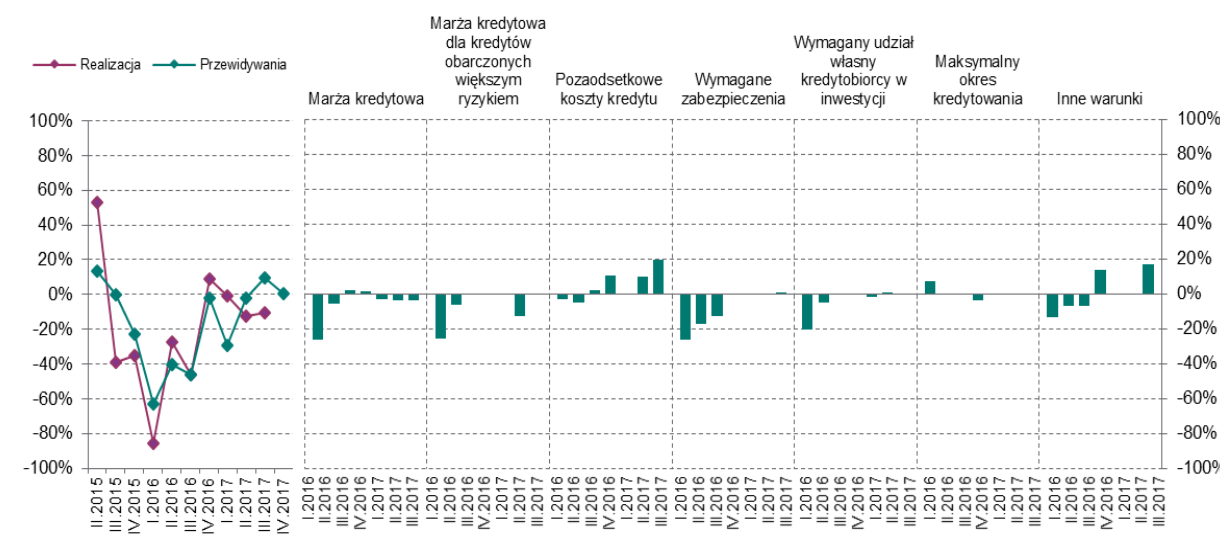
Kredyty dla gospodarstw domowych

Kredyty mieszkaniowe

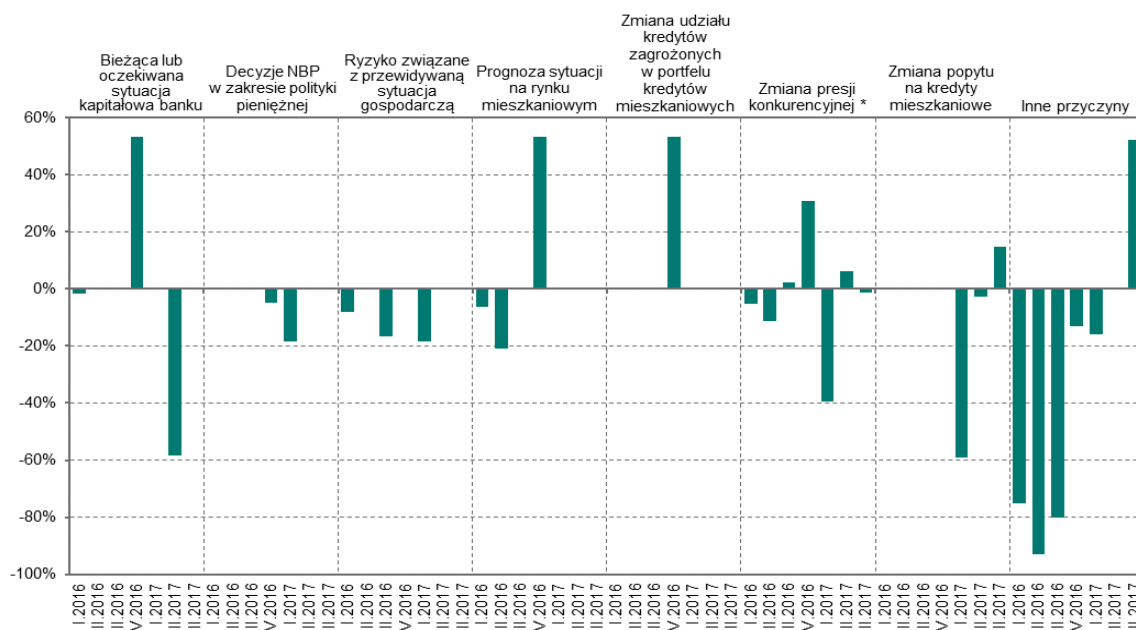
W III kwartale 2017 r. banki nieznacznie zaostryły kryteria przyznawania kredytów mieszkaniowych (zob. wykres 6). Jednocześnie banki obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu oraz złagodziły warunki nieuwzględnione w ankiecie, tj. dotyczące liberalizacji dokumentów wymaganych w procesie udzielania kredytów (procent netto odpowiednio około 19% oraz 17%, zob. wykres 6).

W opinii banków, które złagodziły warunki udzielania kredytów, przyczyniły się do tego głównie czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. m.in. dostosowanie do ustawy z dnia 23 marca 2017 r. o kredycie hipotecznym oraz o nadzorze nad pośrednikami kredytu hipotecznego i agentami oraz spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto odpowiednio około 52% oraz 15%, zob. wykres 7).

Wykres 6. Kryteria i warunki udzielania kredytów mieszkaniowych

Wykres 7. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty mieszkaniowe

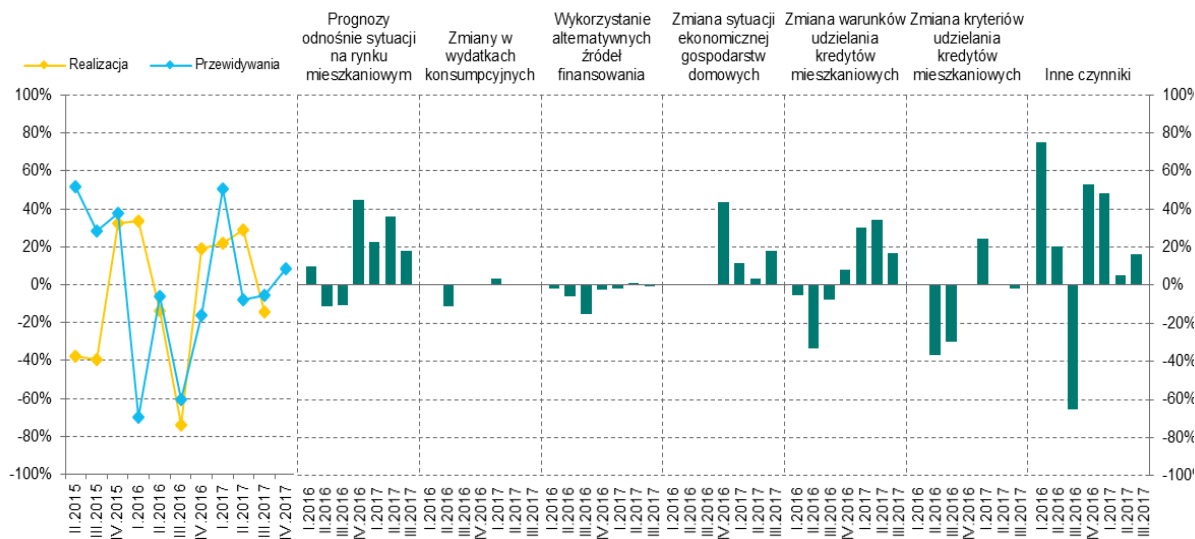
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków, niebankowych instytucji finansowych oraz rynków finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

W III kwartale 2017 r. banki odczuły spadek popytu na kredyty mieszkaniowe (procent netto około -14%, zob. wykres 8), choć odpowiedzi banków były dość istotnie zróżnicowane.

Wykres 8. Popyt na kredyty mieszkaniowe i przyczyny jego zmian

Uwaga: informację o przyczynach zmian popytu na kredyt podają banki, które zaobserwowały zmianę popytu.

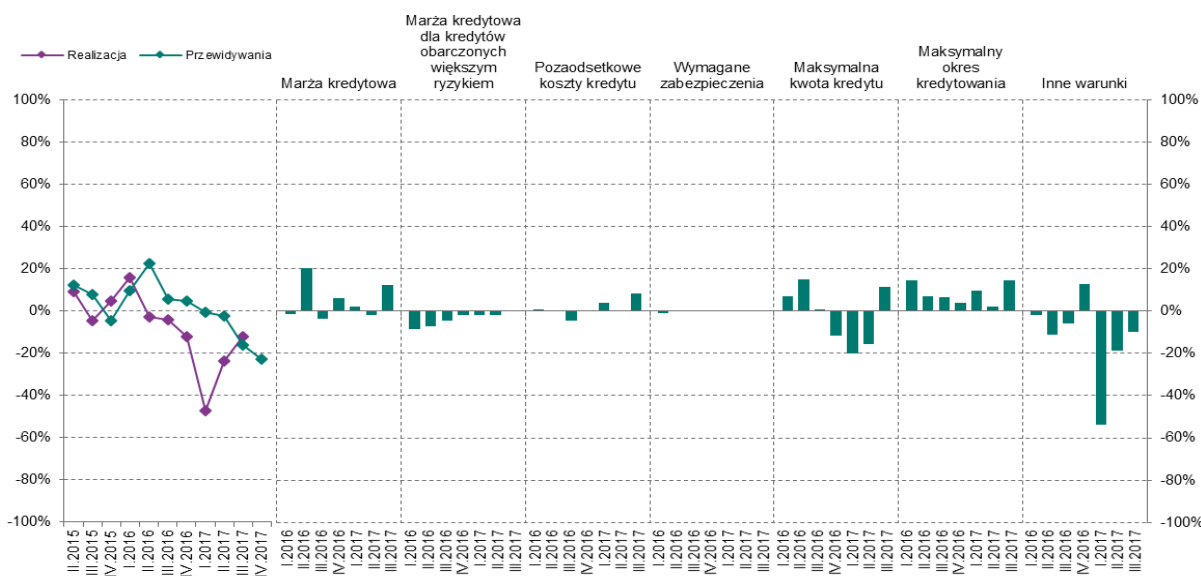
Na IV kwartał 2017 r. banki nie przewidują zmiany polityki kredytowej w segmencie kredytów mieszkaniowych (procent netto około 0%, zob. wykres 6), natomiast pojedyncze banki oczekują wzrostu popytu (procent netto około 9%, zob. wykres 8).

Kredyty konsumpcyjne

W III kwartale 2017 r. banki zaostrzyły kryteria udzielania kredytów konsumpcyjnych (procent netto około -12%, zob. wykres 9). Skala zaostrzenia polityki była zgodna z przewidywaniami banków w poprzedniej edycji ankiety.

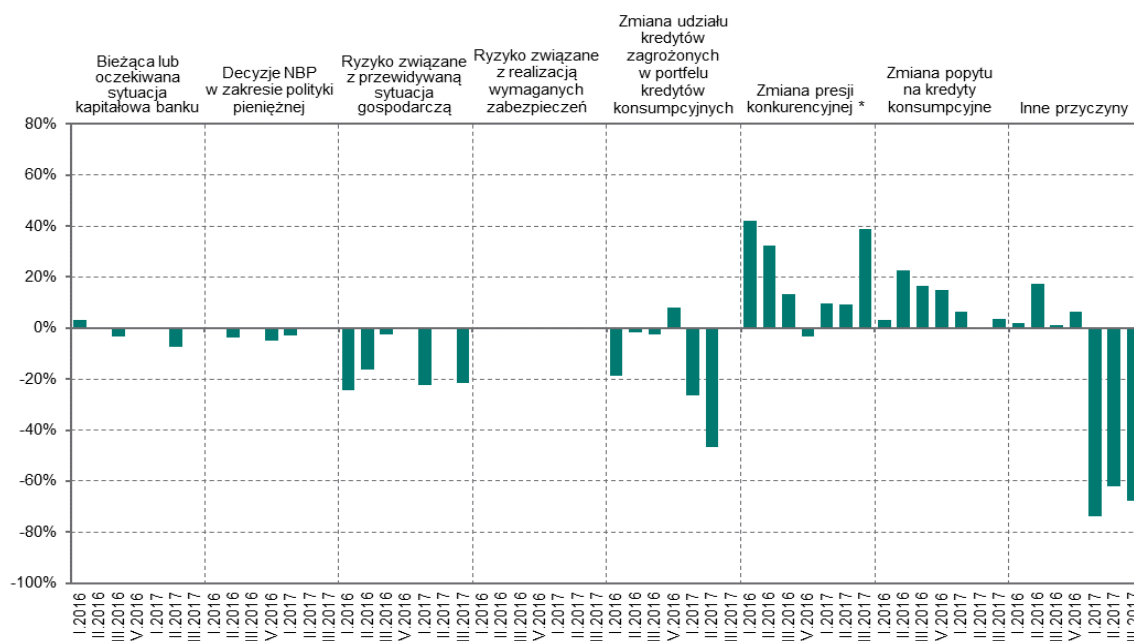
Jednocześnie w III kwartale 2017 r. ankietowane banki nieznacznie złagodziły większość warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych. Banki wydłużyły maksymalny okres kredytowania, obniżyły marżę kredytową, podwyższyły maksymalną kwotę kredytu oraz obniżyły pozaodsetkowe koszty kredytu (procent netto odpowiednio około 15%, 13%, 11% oraz 8%, zob. wykres 9). Pozostałe warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych nie zmieniły się istotnie.

Wykres 9. Kryteria i warunki udzielania kredytów konsumpcyjnych

W opinii banków, które zaostrzyły politykę kredytową w segmencie kredytów konsumpcyjnych, przyczyniły się do tego głównie czynniki nieuwzględnione w ankiecie, tj. kwestie regulacyjne (procent netto około -68%, zob. wykres 10) oraz przewidywana sytuacja gospodarcza (procent netto około -22%). Wśród czynników regulacyjnych banki wymieniły realizację zaleceń pokontrolnych z inspekcji KNF w zakresie badania stabilności dochodów kredytobiorców i przyjmowanych kosztów utrzymania gospodarstwa domowego. W kierunku łagodzenia polityki kredytowej oddziaływała natomiast presja konkurencyjna, głównie ze strony innych banków.

Wykres 10. Przyczyny zmian polityki kredytowej – kredyty konsumpcyjne

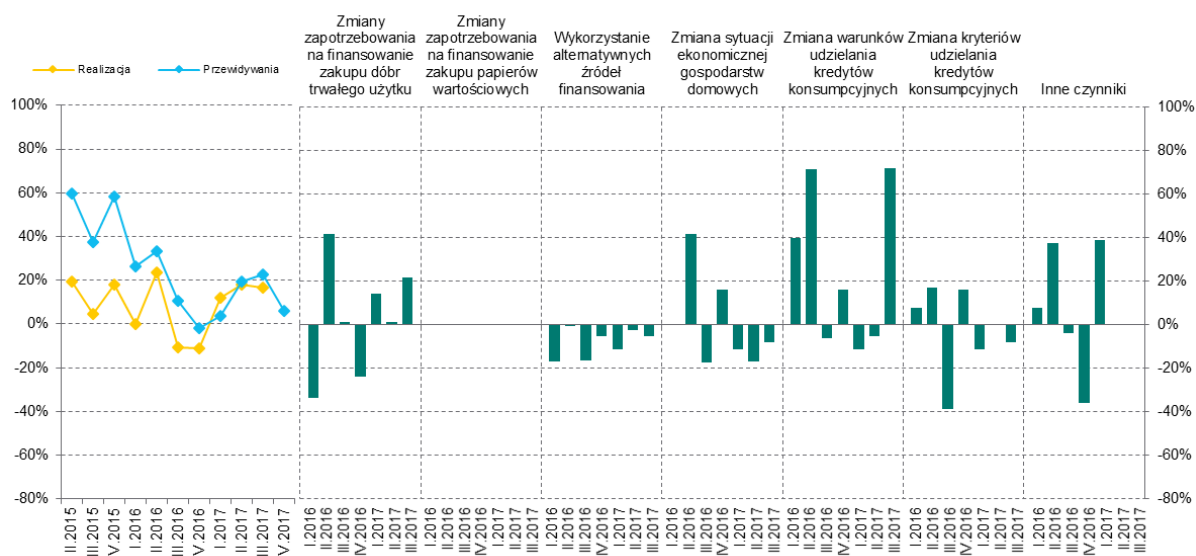
Uwagi:

Banki oceniają zmiany presji konkurencyjnej ze strony: innych banków i niebankowych instytucji finansowych. Na wykresie prezentowana jest średnia arytmetyczna tych ocen.

Informację o przyczynach zmian polityki kredytowej podają banki, które dokonały zmian polityki kredytowej.

Według ankietowanych banków popyt na kredyty konsumpcyjne w III kwartale 2017 r. wzrósł (procent netto około 17%, zob. wykres 11).

Wykres 11. Popyt na kredyty konsumpcyjne i przyczyny jego zmian

Do głównych przyczyn wzrostu popytu banki zaliczyły złagodzenie warunków udzielania kredytów konsumpcyjnych oraz wzrost zapotrzebowania na finansowanie zakupu dóbr trwałego użytku (procent netto odpowiednio około 72% oraz 22%, zob. wykres 11).

Na IV kwartał 2017 r. banki przewidują zaostrenie polityki kredytowej (procent netto -23%, zob. wykres 9) natomiast oczekiwania wzrostu popytu sformułowały pojedyncze banki (procent netto około 6%, zob. wykres 11).

Załącznik 1

Metodyka

Wyniki ankiet prezentowane są w postaci struktur, tzn. odsetka banków, które wybrały daną opcję odpowiedzi na poszczególne pytania. Odpowiedzi banków są ważone udziałem danego banku w segmencie rynku, którego dotyczy pytanie. Ważenie odpowiedzi poszczególnych podmiotów jest często stosowanym rozwiązaniem przy opracowywaniu wyników ankiet typu jakościowego¹.

Znaczenie poszczególnych banków w danym segmencie rynku reprezentują udziały należności danego banku w należnościach wszystkich 27 banków, które odpowiedziały na ankietę, w rozbiciu na poszczególne kategorie należności. Poniższa tabela prezentuje segment rynku, którego dotyczą poszczególne pytania i kategorię należności, która posłużyła do obliczenia udziałów poszczególnych banków w danym segmencie rynku.

Tabela 1. Segment rynku i odpowiadająca mu kategoria należności uwzględniona przy liczeniu wag

Nr. pytań	Segment rynku	Kategoria należności
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty krótkoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji do 1 roku łącznie z rachunkiem bieżącym
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla małych i średnich przedsiębiorstw	Należności od małych i średnich przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
1, 4, 6, 7	Kredyty długoterminowe dla dużych przedsiębiorstw	Należności od dużych przedsiębiorstw o pierwotnym terminie realizacji powyżej 1 roku
2, 3, 5	Kredyty dla przedsiębiorstw ogółem	Należności ogółem od przedsiębiorstw i spółek państwowych, przedsiębiorstw i spółek prywatnych oraz spółdzielni i przedsiębiorców indywidualnych
8, 9, 10, 13, 14, 16, 17	Kredyty mieszkaniowe dla gospodarstw domowych	Kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych
8, 11, 12, 13, 15, 16, 17	Kredyty konsumpcyjne i inne dla gospodarstw domowych	Należności ogółem od osób prywatnych pomniejszone o kredyty mieszkaniowe dla osób prywatnych

Uwaga: Wszystkie kategorie należności dotyczą rezydentów.

Źródło: NBP

¹ Por. M. Bieć „Test koniunktury. Metody, techniki, doświadczenia”, Prace i materiały Instytutu Rozwoju Gospodarczego, Nr 48, SGH, 1996, str. 71-114.

Poszczególnym odpowiedziom przypisywana jest zatem waga, będąca udziałem banku w danym segmencie rynku. Przy liczeniu wag uwzględniono średni stan należności danej kategorii w pierwszym i drugim miesiącu kwartału poprzedzającego kwartał, którego dotyczy ankieta². Jeżeli bank w którymś z pytań wybrał opcję odpowiedzi „nie dotyczy”, przypisywano mu wagę 0. W ten sposób przy liczeniu struktur dla poszczególnych pytań uwzględniono jedynie te banki, które są aktywne w danym segmencie rynku.

Oprócz struktur dla każdej odpowiedzi policzono tzw. procent netto, który jest różnicą między odsetkiem odpowiedzi pokazujących przeciwne kierunki zmian. Wielkość ta pokazuje zatem ogólną tendencję w danym segmencie rynku. Sposób liczenia procentu netto dla poszczególnych pytań zawiera tabela 2.

Tabela 2. Sposób liczenia procentu netto

Nr. pytań	Definicja procentu netto
1, 2, 8, 9, 11	Różnica między sumą odpowiedzi „znacznie złagodzone” i „nieznacznie złagodzone” a sumą odpowiedzi „znacznie zaostrzone” i „nieznacznie zaostrzone”. Ujemny wskaźnik oznacza tendencję do zaostrzania kryteriów
3, 10, 12	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na złagodzenie polityki kredytowej” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej” i „nieznaczny wpływ na zaostrzenie polityki kredytowej”. Ujemny wskaźnik oznacza, że dany czynnik w większym stopniu przyczynił się do zaostrzenia niż złagodzenia polityki kredytowej.
4, 13	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrósł znacznie” i „wzrósł nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszył się znacznie” i „zmniejszył się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza wzrost popytu.
5, 14, 15	Różnica między sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na wzrost popytu” i „nieznaczny wpływ na wzrost popytu” a sumą odpowiedzi „znaczny wpływ na spadek popytu” i „nieznaczny wpływ na spadek popytu”. Dodatni wskaźnik oznacza, że dany czynnik oddziaływał na wzrost popytu, ujemny – na spadek.
6, 16	Różnica między sumą odpowiedzi „zostanie znacznie złagodzona” i „zostanie nieznacznie złagodzona” a sumą odpowiedzi „zostanie znacznie zaostrzona” i „zostanie nieznacznie zaostrzona”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwane złagodzenie polityki kredytowej.
7, 17	Różnica między sumą odpowiedzi „wzrośnie znacznie” i „wzrośnie nieznacznie” a sumą odpowiedzi „zmniejszy się znacznie” i „zmniejszy się nieznacznie”. Dodatni wskaźnik oznacza oczekiwany wzrost popytu.

Źródło: NBP

² Na czas opracowywania wyników ankiety nie są dostępne dane dotyczące stanu należności w poszczególnych bankach w trzecim miesiącu tego kwartału ze względu na ok. trzytygodniowe opóźnienie w raportowaniu.

www.nbp.pl

